

50 ANYS DE LA RECUPERACIÓ DE LES FESTES DE PAMIS

Sergi Mallol i Garcia

La nit del divendres, 10 de setembre de 1976, el grup musical *Destellos* actuava a Pamis. No era una cosa habitual, de fet, hi feia vint-i-huit anys, des de 1948, que no es celebraven festes als seus carrers. Aquell dia, enguany fa cinquanta anys, es recuperaven les festes de Pamis (per segona vegada després de la Guerra Civil) i des de llavors, ja no s'han tornat a perdre. Però, qui i com va facilitar aquesta recuperació? Enguany, deu lustres després d'aquelles festes recuperades, en farem un poc de memòria.

L'artífex de la recuperació de les festes de Pamis, el 1976, no fou una comissió de festes. Almenys no com la coneixem tradicionalment. A la pràctica, la proposta va sorgir de l'Associació Cultural Ocell. El col·lectiu havia aconseguit, a les primeries de juliol, ser la primera associació d'Ondara reconeguda després de la dictadura (enguany l'associació celebra, també, el seu 50è aniversari). El seu tarannà cultural, la hiperactivitat d'idees del seu primer president, el pamisà Antoni Peris Durà, l'advocat, i l'entusiasme juvenil dels seus components, van fer que Pamis fos el lloc escollit per presentar-se en públic. La sol·licitud es va presentar formalment a l'Ajuntament, que la va elevar a Govern Civil i en va informar al plenari municipal a primeries de setembre.

La festa s'organitzava, doncs, independentment del pressupost municipal i es recuperava després de deixar de fer-se el 1948. En aquells anys (1947-1948) s'obriren les noves escoles i, segons testimoni de Rosita Cervera (Pamis, 1929), es celebraren festes amb motiu de la recuperació de la imatge del Sagrat Cor de Jesús, amb missa i processó, i també festes als Sants de la Pedra. Els carrers lluien engalanats amb coberta vegetal, de fulles de parra i el poble oferia un aspecte festiu magnífic.

Quines raons van propiciar la desaparició de les festes des de llavors? Doncs, a falta de documentar, tot apunta a la crema de les imatges dels Sants de la Pedra, durant la Guerra Civil, unit a l'envelliment del veïnat que cada any les organitzava, i al trasllat de residència de moltes famílies pamisanas que, en poder, establien

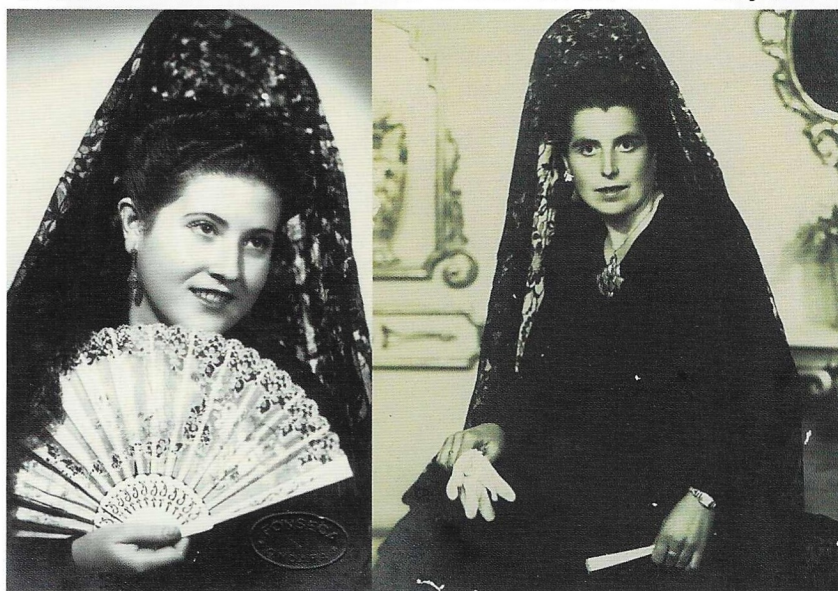
Festes de Pamis, 1976. Font: Canfali Marina Alta. Foto: Cabrera

sa casa a Ondara. Recuperades doncs aquell 1976, la celebració sols va durar un dia, amb una estructura molt senzilla: jocs, actuacions i sopar. La jornada va començar de vesprada, amb els jocs infantils, per continuar, ja de nit, amb l'actuació del show de Grills i Txitarres de Dénia. El sopar va ser de temporada: tramussos, coques, vi, sangria i meló d'Alger. Després, el grup *Destellos* va amenitzar la revetlla, amb una actuació destacada del seu trompetista, tal i com destacava la crònica posterior dels actes.

L'any següent, el 1977, l'Associació Ocell es va tornar a fer càrrec de l'organització de la festa. En aquesta ocasió, fent-la coincidir amb els titulars de l'església de Pamis, els sants de la Pedra, Abdó i Senén,

un dissabte, 30 de juliol. L'estructura de la celebració seguia el patró de l'any anterior però amb algunes novetats. Es va mantenir la vesprada amb jocs infantils però, l'actuació musical no fou un grup, sinó la banda de Castell de Castells, que tocava pasdobles a l'escenari muntat davant l'església. Com a anècdota, l'Ajuntament havia instal·lat, poc abans, algunes faroles per il·luminar el poble, però no van arribar a funcionar. No cal dir les bromes i mofes que el succeït va provocar. Per acabar, hi hagueren actuacions espontànies de tot el veïnat que va voler demostrar el seu talent.

L'any 1978 marca el punt d'inflexió de les celebracions. L'Ocell fa un parèntesi en la seua activitat, des de maig de 1978

Rosita Cervera Soler i Margarita Miñana Gil, les últimes festeres de Pamis. Anys 1947-48

(recital de Raimon) fins desembre de 1979 (representació de Pluja Teatre) i són els propis veïns i veïnes de Pamis qui es tiren endavant per organitzar les festes. Es celebren, de nou, coincidint amb els Sants de la Pedra, però aquesta vegada durant dos dies (29 i 30 de juliol) i amb una alta càrrega reivindicativa. Cal dir que, en aquells anys, Pamis patia moltes carències. Disposava d'un baret al cantó intern del C/ Garcia Lorca, el bar-botiga de Josefa Durà (mare de Toni Peris, que després passaria a Facunda La Morena, al carrer Pou) però els serveis públics eren precaris. La xarxa d'aigua potable just acabava d'arribar al poble (1977). El clavegueram era inexistent. Els carrers estaven per asfaltar. No hi havia voreres, ni bústia, ni telèfon públic, l'enllumenat del poble era insuficient i moltes famílies encara anaven a llavar la roba a la séquia. En resum, Pamis mantenia una deixadesa manifesta d'inversions públiques al llarg dels anys.

És així com la festa del 78 esdevindria una de les més reivindicatives de tota la seua història. Es presenta un complet programa de festes: pel matí, despertà i xocolatà, després esport (futbol el dissabte i cursa el diumenge), dinars al pati de l'escola (diumenge, amb entitats culturals i grups excursionistes de la comarca), jocs infantils (realitzats per Vicent Romans i Robert Miralles), ball les dues nits (amb actuació del grup de danses de Pedreguer) i, fins i tot, van passejar pel carrer un jòneç, propietat de Lucio. A més, cal destacar l'ambient humorístic i participatiu de les carrosses, on van calar les premisses de l'autoproclamat i irònic PLLP (Partit Llibertari de Pamis) que ressaltava les carències de Pamis, demanava la independència del poble i el dret a tindre eixida a la mar. Tirant d'humor, per acabar amb l'atur, proposaven emblanquinar Segària i emmanisar la Cova Fosca. Per proposar, que no fora. La comitiva va arribar des de Pamis fins la residència Ramis, amb un carro portat per Manolo Domene (que seria alcalde pedani de Pamis en 1979) i Jose Antonio, fill del lleter de Beniarbeig (que tenia la vaqueria a un casup al costat de la carretera i l'actual polígon). Al darrere, una comparsa disfressada d'equip sanitari i Simeó Mulet, el dolçainer de Pinos (Benissa). Tancava la comitiva una llarga bandera quatribarrada, portada al vol per Lluís

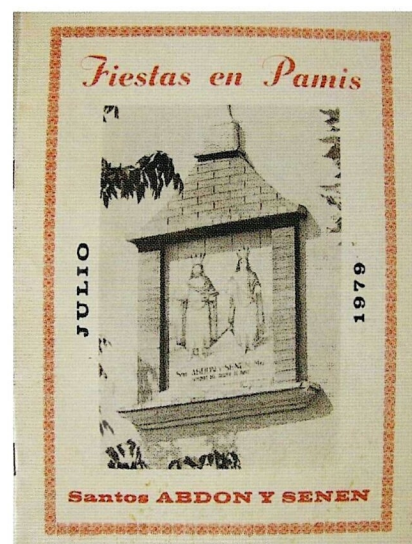
Festes de Pamis, 1977. Font: Canfali Marina Alta. Foto: Cabrera

Mallol, Robert Miralles, Vicent Romans i altres intrèpids activistes locals.

Per acabar la dècada i consolidar la recuperació de les festes, l'any 1979 es va conformar, per primera vegada, una comissió de festes. Estava integrada per Amparo Lorenzo, Eladia Lozano; Maria, Ángeles i José Teruel Aibar, Mercedes i Juan Ber Pérez López, Manolo Lozano, Juan Manuel Martínez i Miguel Aguiloch. Amb el suport de familiars, amistats i veïnat, i el recolzament econòmic de diversos comerços del poble, es programaren dos dies de festa, el 28 i el 29 de juliol. Als actes de costum (despertà, xocolatà, jocs, sopar i berbena) s'afegiren la missa i el volteig de la campana, el dissabte, així com diversos concursos, tots ells amenitzats per la banda de trompetes i tambors d'Ondara.

Des d'aquells anys, les festes de Pamis han seguit celebrant-se ininterrompudament (únicament amb el parèntesi de la pandèmia de Covid), ja amb el recolzament institucional i

programades conjuntament amb les festes de Sant Jaume. Però això, ja és un altra història, que més prompte que tard, també recuperarem. Salut i felicitat aniversari a totes les veïnes i veïns de Pamis! Bones festes!

Llibret de festes de Pamis, 1979.

Font: Arxiu Històric Municipal.

Foto dels sants: Pasqual Cabrera

Festes de Pamis, 1978. Foto: Cabrera